

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાતની નામદાર વડી અદાલતમાં

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૭૩૦૩/૨૦૧૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૌલિક જે. શેલત

=====

| રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર | હા | ના |
|-----------------------|----|----|
|                       | ✓  |    |

=====

ભોજાણી આનંદ પ્રભુદાસ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩, ૪ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી કે.બી. પુજારા

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી નિધિ વ્યાસ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨ માટે નોટિસ બજવણી થયેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી મૌલિક જે. શેલત

તારીખ: ૨૭/૦૧/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી કે.બી. પુજારા અને સામાવાળા રાજ્ય વતી વિદ્વાન એ.જી.પી. સુશ્રી નિધિ વ્યાસને વિગતવાર સાંભળવામાં આવ્યા.

૨. પ્રસ્તુત રિટ અરજી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ મુખ્યત્વે નીચે મુજબની દાદ મેળવવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે:

"(એ) આ અરજી દાખલ કરવા અને તેને મંજૂર કરવા;

(બી) એવું ઠરાવવા અને જાહેર કરવા કે પ્રાથમિક શિક્ષણ

નિયામકની કચેરી અથવા સંબંધિત જિલ્લા અથવા નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિના તાબાની સેવાના મુખ્ય શિક્ષક, વર્ગ-૩ ભરતી નિયમો, ૨૦૧૧ (એનેકચર-બી) ના નિયમ ૪(ડી) ને અન્ય પ્રસ્તુત નિયમો સાથે વાંચતા તે કાયદાની દ્રષ્ટિએ ખામીયુક્ત અને મનસ્વી છે અને તેમાં બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી પાંચ વર્ષના અનુભવની જરૂર નથી અને સામાવાળાઓને અરજદારોના ફોર્મ સ્વીકારવા અને મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે તેમને પાત્ર ગણવા નિર્દેશ આપવો;

(સી) આ અરજીના પડતર સમય દરમિયાન અને/અથવા આખરી નિકાલ સુધી, કાયદા અને લાગુ પડતા નિયમો અનુસાર લાયકાત ધરાવતા અરજદારોના ફોર્મ સ્વીકારવા સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવા કૃપા કરવી;

(ડી) આ અરજીના પડતર સમય દરમિયાન અને/અથવા આખરી નિકાલ સુધી, ઓનલાઈન નોંધણીની તારીખ એટલે કે ૩૧-૫-૨૦૧૨ લંબાવવા સામાવાળાઓને નિર્દેશ આપવા કૃપા કરવી.

(ઈ) આ અરજીના પડતર સમય દરમિયાન અને/અથવા આખરી

નિકાલ સુધી, એનેકચર-બી મુજબ સામાવાળા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી તારીખ ૨૨-૩-૨૦૧૨ ની જાહેરાત અન્વયે સીધી ભરતી/પસંદગી દ્વારા મુખ્ય શિક્ષકની ભરતી પર સ્ટે આપવા કૃપા કરવી;

(એફ) અન્ય કોઈ યોગ્ય અને ન્યાયી દાદ આપવા;

૭(જી) તારીખ ૨૨-૩-૨૦૧૨ ની જાહેરાત અને તેના અનુસંધાને લેવાયેલા તમામ પરિણામી પગલાંઓને આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા એસ.સી.એ. નં. ૨૦૧૨ ના ૩૫૯૨ અને સંલગ્ન બાબતોમાં (કોરમ: કે.એમ. ઠાકર, જે.) આપવામાં આવેલા તારીખ ૮-૫-૨૦૧૨ ના ચુકાદા અને આદેશના પત્ર અને ભાવનાથી વિપરીત અને અસંગત હોવાના કારણે એનેકચર-સી મુજબ રદબાતલ કરવા;

૭(એચ) સામાવાળાઓને નીચલી પ્રાથમિક શાળાઓ (ધોરણ ૧ થી ૫) અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળાઓ (ધોરણ ૬ થી ૮) ના મુખ્ય શિક્ષકો માટે લઘુત્તમ લાયકાત નક્કી કર્યા પછી અને ઉક્ત બંને કેટેગરી માટે અલગથી જગ્યાઓની સંખ્યા અનામત રાખ્યા પછી

મુખ્ય શિક્ષકોની ભરતી હાથ ધરવા નિર્દેશ આપવો;

૭(આઈ) આ અરજીની સુનાવણી અને આખરી નિકાલ પડતર  
હોય ત્યાં સુધી સામાવાળાઓ અને તેમના એજન્ટો તથા સેવકોને  
એનેક્ચર-બી ખાતેની તારીખ ૨૨-૩-૨૦૧૨ ની જાહેરાતના  
અનુસંધાને કોઈ પણ પગલાં લેતા રોકવા કૃપા કરવી"

### ટૂંકી હકીકતો:

૩. અરજીના મેમોમાં જણાવ્યા મુજબ કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩.૧ એવું જણાય છે કે અરજદારો મુખ્ય શિક્ષક અભિયોગ્યતા કસોટીમાં હાજર  
રહ્યા હતા જે ૨૫.૦૨.૨૦૧૨ ના રોજ યોજાઈ હતી અને તેનું પરિણામ  
૨૭.૦૨.૨૦૧૨ ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું અને તમામ અરજદારોએ  
તેમની એચ.ટી.એ.ટી. સફળતાપૂર્વક પાસ કરી છે. સામાવાળા નં.૨ એ તારીખ  
૧૮-૧-૨૦૧૨ ના ઠરાવ મુજબ લાયકાતની ચાટીના આધારે મુખ્ય શિક્ષક,  
વર્ગ-૩ ની જગ્યા પર નિમણૂક માટે ઓનલાઈન નોંધણી માટેની નિયત વિગતો  
અને જરૂરિયાતો દર્શાવતી તારીખ ૨૨.૦૩.૨૦૧૨ ની જાહેરાત ૩૧.૦૩.૨૦૧૨  
ના રોજ અથવા તે પહેલાં બહાર પાડી હતી. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે

ઉપરોક્ત તારીખ ૨૨.૦૩.૨૦૧૨ ની જાહેરાતને પડકારતી એક અરજી એટલે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૦૧૨ ના ૩૯૬૦ કેટલાક ઉમેદવારો દ્વારા આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં ૦૮.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ આદેશ/ચુકાદો પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે "કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતા, સત્તાધિકારીનો વિકલ્પને માત્ર એક જ દસ્તાવેજ/વિગત સુધી મર્યાદિત કરવાનો આક્ષેપિત નિર્ણય અને પગલું ટકી શકે તેમ નથી અને તેને રદબાતલ કરવું પડશે. તેથી, ઉક્ત ઠરાવ અને તારીખ ૨૯.૨.૨૦૧૨ ના ઠરાવ દ્વારા લાદવામાં આવેલી શરત મનસ્વી, અન્યાયી, અવાજબી અને અતાર્કિક જાહેર કરવામાં આવે છે અને તેને આથી રદબાતલ કરવામાં આવે છે. જો કે, એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા સત્તાધિકારી તમામ પ્રસ્તુત પરિબળો અને પાસાઓનો વિચાર કર્યા પછી, જરૂરી અનુભવ અંગેની શરતની પૂર્તિ નક્કી કરવા માટે કયા પુરાવા અથવા દસ્તાવેજો પૂરતા અને સંતોષકારક ગણાશે તે અંગે યોગ્ય નિર્ણય લેશે અને ઉમેદવારોની જાણ અને માહિતી માટે નવી યોગ્ય સૂચનાઓ બહાર પાડશે. જો કે, જ્યાં સુધી આવી સૂચનાઓ બહાર પાડવામાં ન આવે અને શિક્ષકોને આવી સુધારેલી સૂચનાઓના પ્રકાશમાં અરજી કરવા માટે વ્યાજબી સમય આપવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, અગાઉ મળેલી અરજીઓ અંગે કોઈ આખરી નિર્ણય અને પગલાં લેવામાં આવશે નહીં અને જગ્યાઓ ભરવામાં આવશે નહીં. વધુમાં એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે કોર્ટે પાત્રતાના માપદંડ એટલે કે અનુભવની પૂર્તિ અંગેના પુરાવા

તરીકે પગાર ખાતાની વિગતોને ધ્યાનમાં લેવાના નિર્ણયને અમાન્ય રાખ્યો નથી પરંતુ જે અમાન્ય રાખવામાં આવ્યું છે તે એ છે કે ઉક્ત વિગતોને જરૂરી લાયકાતના પાલનની ખાતરી કરવા માટે સ્વીકાર્ય એકમાત્ર અને એકલ પુરાવા તરીકે ગણવાનો નિર્ણય છે."

૩.૨ એવું જણાય છે કે સામાવાળા નં. ૧ એ આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૦૮.૦૫.૨૦૧૨ ના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લીધા પછી તારીખ ૧૬.૦ active ૫.૨૦૧૨ નો ઠરાવ પસાર કર્યો હતો. સામાવાળા નં. ૨ એ ઉક્ત તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૧૨ ના ઠરાવને ધ્યાનમાં લીધા પછી ૧૮.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ જાહેરાત બહાર પાડી હતી, જેમાં મુખ્ય શિક્ષક, વર્ગ-૩ ની જગ્યા પર નિમણૂક માટે ઓનલાઈન નોંધણીની તારીખ ૧૮.૦૫.૨૦૧૨ થી લંબાવવામાં આવી છે. વધુમાં એવું જણાય છે કે અરજદારો ઓનલાઈન નોંધણી પૂર્ણ કરવાની સ્થિતિમાં નથી કારણ કે તેઓ બી.એડ. પછી શિક્ષણ આપવાનો લઘુત્તમ પાંચ વર્ષનો અનુભવ ધરાવતા નથી અને અરજદારોને મૌખિક રીતે એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે વ્યક્તિ પાસે બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી શિક્ષણ આપવાનો પાંચ વર્ષનો અનુભવ હોવો જોઈએ અને તે પહેલાંનો નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પાત્રતા નક્કી કરવા માટે બી.એડ. ની પદવી મેળવતા પહેલા સરકારી કે ખાનગી શાળાઓમાં ભણાવવાના અનુભવને ધ્યાનમાં લેવામાં આવતો નથી અને તેથી ઓનલાઈન નોંધણીનો ઇનકાર કરવામાં આવે છે.

૩.૩ તેમ છતાં, એવું જણાય છે કે તારીખ ૨૨.૦૩.૨૦૧૨ અને ૧૮.૦૫.૨૦૧૨ ની જાહેરાતમાં ક્યાંય પણ એવો ઉલ્લેખ નથી કે અરજદારોને મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે બી.એડ. પૂર્ણ કર્યા પછી પાંચ વર્ષનો અનુભવ જરૂરી રહેશે. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારો ગુજરાત રાજ્યની સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાઓમાં આશરે સાત વર્ષથી પ્રાથમિક શિક્ષક તરીકે સેવામાં છે અને મુખ્ય શિક્ષકની ૫૦૦૦ જગ્યાઓ છે જેમાંથી ૨૫૦૦ જગ્યાઓ સીધી ભરતી દ્વારા ભરવામાં આવશે જ્યાં સ્વનિર્ભર પ્રાથમિક શાળાઓમાં ભણાવતા શિક્ષકોને મુખ્ય શિક્ષક બનવાની તક આપવામાં આવે છે અને બાકીની ૨૫૦૦ જગ્યાઓ બઢતી દ્વારા ભરવાની છે અને તેથી તે અરજદારો માટે ઉપલબ્ધ નથી.

૩.૪ વધુમાં એવું જણાય છે કે ૨૦૦૯ ના કેન્દ્રીય અધિનિયમના અમલીકરણ પછી જ પ્રાથમિક શિક્ષકો માટે બી.એડ. અને ત્યારબાદ શિક્ષક પાત્રતા કસોટી ફરજિયાત કરવામાં આવી છે. તે પૂર્વે પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ અને નિયમો અનુસાર પી.ટી.સી. ની પદવી ધરાવતા શિક્ષકો પ્રાથમિક શાળાઓમાં ભણાવવા માટે લાયક હતા. તેથી, હવે એવી અપેક્ષા રાખવી કે ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓમાં ભણાવતા તમામ શિક્ષકો પાસે બી.એડ. પછી પાંચ વર્ષનો અનુભવ હોવો જોઈએ, તે ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ અને તેની હેઠળ ઘડાયેલા નિયમોથી વિપરીત છે, બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ૨૦૦૯ પહેલાં સરકારી

શાળામાં કે ખાનગી પ્રાથમિક શાળામાં પ્રાથમિક શિક્ષક બનવા માટે લાયક અને પાત્ર થવા માટે બી.એડ. ફરજિયાત નથી અને તેથી, હવે વર્ષ ૨૦૧૨ માં બી.એડ. ની પદવી ફરજિયાતપણે અપેક્ષિત રાખવી, જ્યારે કેન્દ્રીય અધિનિયમ ૨૦૦૯ થી અને ત્યાર પછી અમલમાં આવ્યો છે, તે ગેરકાયદેસર અને કાયદા વિરુદ્ધ છે. તેથી, પ્રસ્તુત અરજી.

### અરજદારો વતી રજૂઆતો:

૪. અરજદારો વતી વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી કે.બી. પુજારાએ નીચે મુજબ રજૂઆતો કરી છે:

૪.૧ અરજદારોને મુખ્ય શિક્ષક (વર્ગ-૩) ની જગ્યા માટે અરજી કરવા ન દેવાનું સામાવાળાનું આક્ષેપિત પગલું, એવા આધાર પર કે તેઓ શાળામાં શિક્ષક કે વિદ્યાસહાયક તરીકે જરૂરી પાંચ વર્ષનો કામગીરીનો અનુભવ ધરાવતા નથી, કારણ કે આવો અનુભવ બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી મેળવેલ ન હતો, તે પ્રથમ દર્શનીય રીતે ભૂલભરેલું છે અને પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામકની કચેરી અથવા સંબંધિત જિલ્લા અથવા નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ ભરતી નિયમો, ૨૦૧૨ (ત્યારબાદ "નિયમો, ૨૦૧૨" તરીકે ઓળખાય છે) ના તાબાની સેવાના

મુખ્ય શિક્ષક, વર્ગ ૩ ના નિયમ ૪(ડી) ની વિરુદ્ધ છે.

૪.૨ સામાવાળા દ્વારા નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૪(ડી) નું સંપૂર્ણપણે ખોટું અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે, જેના દ્વારા તેણે ખોટી રીતે ધારી લીધું છે કે ઉક્ત નિયમમાં નિર્ધારિત પાંચ વર્ષના શિક્ષણના અનુભવનો અર્થ એવો થશે કે સંબંધિત ઉમેદવાર પાસે બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી શિક્ષક તરીકે પાંચ વર્ષનો આવો કામગીરીનો અનુભવ હોવો જોઈએ.

૪.૩ ઉક્ત નિયમના સાદા વાંચનથી એવું સંકેત મળતું નથી કે નિયમમાં વિહિત થયેલ પાંચ વર્ષનો આવો અનુભવ દાવો કર્યા મુજબ બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા ત્યારથી ગણવામાં આવશે, બલ્કે તેના સાદા વાંચનથી એવું સૂચન થાય છે કે કોઈ પણ શાળામાં શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે અલગથી અથવા સંયુક્ત રીતે શિક્ષણનો પાંચ વર્ષનો અનુભવ મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે અરજી કરવા માટે પોતે પૂરતો છે.

૪.૪ કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે જ્યારે નિયમ પદવી મેળવ્યા પછીના કામગીરીના અનુભવને ધ્યાનમાં લેવા અંગે મૌન હોય, ત્યારે સામાવાળાને નિયમમાં એવું કંઈક ઉમેરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં જે સ્પષ્ટપણે ગેરહાજર

હોય.

જ.૫ સામાવાળા એ ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે શિક્ષણ આપવાનો પાંચ વર્ષનો વ્યાવસાયિક અનુભવ, કોઈ પણ રીતે તેને પદવીની લાયકાત સાથે જોડતો નથી, કારણ કે વિદ્યાસહાયક તરીકે શિક્ષણ આપવા માટે સંબંધિત શિક્ષક પાસે બી.એડ. ની પદવી હોવી જરૂરી નથી.

જ.૬ સામાવાળાનું આક્ષેપિત પગલું મનસ્વી, તરંગી અને નિયમોથી વિપરીત છે, જેના કારણે અરજદારોને પ્રશ્નગત જાહેરાત અન્વયે મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે અરજી કરવાથી ખોટી રીતે વંચિત રાખવામાં આવ્યા હતા. તેથી, તે ભારતના બંધારણના ભાગ ૩ હેઠળ સ્થાપિત અરજદારોના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે.

જ.૭ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતા, અરજદારો વતી વિદ્વાન એડવોકેટો આ નામદાર કોર્ટને પ્રસ્તુત રિટ અરજી મંજૂર કરવા વિનંતી કરી.

જ.૮ તેમની દલીલોના સમર્થન માટે, તેઓ નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર

રાખશે:

(i) અનિલ કુમાર ગુપ્તા અને અન્ય વિરુદ્ધ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન ઓફ દિલ્હી અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૦ એસ.સી. ૬૫૯ માં અહેવાલ થયેલ.

(ii) સુભાષ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, ૧૯૯૫ સપ્લિમેન્ટરી (૩) એસ.સી.સી. ૩૩૨ માં અહેવાલ થયેલ.

#### સામાવાળા-રાજ્ય વતી રજૂઆતો:-

૫. તેનાથી વિપરીત, સુશ્રી નિધિ વ્યાસે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરીને આ અરજીનો સખત વિરોધ કર્યો છે:

૫.૧ જગ્યા માટે ઉમેદવારની પસંદગી કરવા માટે લઘુત્તમ લાયકાત અને પાત્રતાના માપદંડ નક્કી કરવાનો સામાવાળા-રાજ્યનો વિશેષાધિકાર છે. નિયમો, ૨૦૧૨ રાજ્ય દ્વારા ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૯ હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ઘડવામાં આવ્યા હતા અને, નિયમો, ૨૦૧૨ મુજબ, અરજદારો પાસે નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૪(ડી) હેઠળ જરૂરી કામગીરીનો અનુભવ ન હોવાથી, અરજદારોને ફોર્મ સબમિટ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી

ન હતી.

પ.૨ રાજ્ય દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ભરતી પ્રક્રિયામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે આ કોર્ટ પાસે ન્યાયિક પુનરાવલોકનની ખૂબ જ મર્યાદિત સત્તા છે, કારણ કે સ્થાપિત કાયદાકીય સ્થિતિ મુજબ, આ કોર્ટ ઉમેદવારની ઉંમર, પાત્રતા, કામગીરીનો અનુભવ વગેરે અંગેના માપદંડો નક્કી કરી શકે નહીં.

પ.૩ અરજદારો તેમની રજૂઆતમાં સાચા નથી કે નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૪(ડી) હેઠળ વિહિત પાંચ વર્ષના અનુભવમાં તેઓ બી.એડ. ની પદવી મેળવે તે પહેલાંના અનુભવનો સમાવેશ થશે. પ્રશ્નગત જાહેરાત મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે હતી જેમાં આવી જગ્યા પર વધુ અનુભવી વ્યક્તિની નિમણૂક કરવી જરૂરી છે; તેથી રાજ્યે તેની ડહાપણમાં સંબંધિત શાળામાં શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે શિક્ષણ આપનાર શિક્ષકના કામગીરીના અનુભવના માપદંડ નક્કી કર્યા છે, જેની પાસે આવા કામગીરીના અનુભવ માટે બી.એડ. ની પદવી હોવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

પ.૪ મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા ઉચ્ચ હોદ્દાની છે, જેમાં ઉચ્ચ શૈક્ષણિક લાયકાત સાથે જરૂરી અનુભવ હોવો જરૂરી છે. રાજ્યે તેની ડહાપણમાં નિર્ણય લીધો છે કે

ઉમેદવાર પાસે બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી શિક્ષક અથવા વિધાસહાયક તરીકે ઓછામાં ઓછો પાંચ વર્ષનો અનુભવ હોવો જોઈએ. રાજ્ય દ્વારા જગ્યાના સ્વરૂપ અને મુખ્ય શિક્ષકની ફરજોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, જો જગ્યા પર વધુ લાયકાત ધરાવતી અનુભવી વ્યક્તિની નિમણૂક કરવાની ઈચ્છા હોય, તો અરજદારોનો આગ્રહ ન્યાયી નથી અને તે ટકી શકે તેમ નથી.

પ.પ અરજદારો પાસે નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૪(ડી) હેઠળ વિહિત કર્યા મુજબનો જરૂરી કામગીરીનો અનુભવ નથી તે વિવાદ વિનાની બાબત છે, કારણ કે કોઈ પણ અરજદારે જાહેરાતની તારીખ સુધીમાં બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી પાંચ વર્ષ સુધી સંબંધિત શાળામાં શિક્ષણ આપ્યું નથી. તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, સામાવાળાએ અરજદારોને ભરતી પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવાની મંજૂરી ન આપીને યોગ્ય કર્યું છે.

પ.૬ અરજદારોને ઉક્ત નિયમ ૪(ડી) નું તેમના મનસ્વી અને તરંગી વિચારો મુજબ અર્થઘટન કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં, અને સંપૂર્ણ ભાર કોઈ પણ આધાર વિનાનો છે. અગાઉના રાઉન્ડમાં પણ, આ કોર્ટે ઉક્ત નિયમોની માન્યતાને પડકારવામાં આવી ત્યારે તેમાં કોઈ ફેરફાર કર્યો ન હતો.

પ.૭ રાજ્ય દ્વારા તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ઘડવામાં આવેલા નિયમો, ૨૦૧૨ માં નિયમમાં જ પાત્રતાના માપદંડો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે, તેથી મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે અરજી કરવા માટે અરજદારો પાસે તમામ જરૂરી પાત્રતાના માપદંડો હોવા જરૂરી છે અને, અરજદારો દ્વારા તમામ પાત્રતાના માપદંડો પૂરા ન કરવાના કિસ્સામાં, તેમને ફોર્મ સબમિટ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. તદ્દનુસાર, સામાવાળાએ અરજદારોને ફોર્મ સબમિટ કરવાની મંજૂરી ન આપીને યોગ્ય કર્યું છે.

પ.૮ સ્થાપિત કાયદાકીય સ્થિતિ મુજબ, જાહેર જગ્યા પર નિમણૂક માટે શૈક્ષણિક લાયકાતની સમાનતા માટે, ઉમેદવાર જરૂરી લાયકાત ધરાવે છે કે નહીં તે નક્કી કરવાનો વિશેષાધિકાર નિમણૂક કરનાર સત્તાધિકારીનો છે. જ્યારે રાજ્યે નિર્ણય લીધો છે કે ઉક્ત નિયમ ૪ (ડી) માં ઉલ્લેખિત પાંચ વર્ષનો કામગીરીનો અનુભવ બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછીનો રહેશે, ત્યારે આવા પાત્રતાના માપદંડોને અરજદારો દ્વારા પડકારી શકાય નહીં.

પ.૯ એ પણ સારી રીતે સ્થાપિત કાયદાકીય સ્થિતિ છે કે જાહેર જગ્યા પર નિમણૂક માટે લાયકાત સાથે કામગીરીના અનુભવ સહિતની પસંદગીના માપદંડો નક્કી કરવા એ એમ્પ્લોયરની સંપૂર્ણ મુનસફી છે અને વડી અદાલતે આવી મુનસફીમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં, કારણ કે તે ક્ષેત્રમાં મર્યાદિત ન્યાયિક

પુનરાવલોકન છે.

પ.૧૦ ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરતા, વિદ્વાન એ.જી.પી. એ આ નામદાર કોર્ટને પ્રસ્તુત રિટ અરજી ફગાવી દેવા વિનંતી કરી.

પ.૧૧ તેમની દલીલોના સમર્થન માટે, તેઓ નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખશે:

(i) મોહમ્મદ ફિરોઝ મન્સૂરી વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય, ૨૦૨૬ (૦)  
એઆઈજેઈએલ-એસસી ૭૬૪૬૫ માં અહેવાલ થયેલ.

(ii) સાજિદ ખાન વિરુદ્ધ એલ. રહમતુલ્લાહ, ૨૦૨૫ (૦)  
એઆઈજેઈએલ-એસસી ૭૪૭૮૨ [સમકક્ષ સાઈટેશન: ૨૦૨૫  
એઆઈઆર-એસસી ૧૩૦૦] માં અહેવાલ થયેલ.

(iii) ઝહૂર અહમદ રાથર વિરુદ્ધ શેખ ઈમ્તિયાઝ અહમદ સાથે  
જાવેદ અહમદ દાર વિરુદ્ધ નસીર અહમદ મીર, ૨૦૧૮ (૦)  
એઆઈજેઈએલ-એસસી ૬૩૧૬૮ [સમકક્ષ સાઈટેશન: ૨૦૧૮  
(૨) એસસીસી ૪૦૪] માં અહેવાલ થયેલ.

(iv) પી.એમ. લથા વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય, ૨૦૦૩ (૦)  
એઆઈજેઈએલ-એસસી ૨૦૩૬૧ [સમકક્ષ સાઈટેશન: ૨૦૦૩

(૩) એસસીસી ૫૪૧] માં અહેવાલ થયેલ.

૬. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટો દ્વારા અન્ય કોઈ કે વધુ રજૂઆતો કરવામાં આવી ન હતી.

### વિશ્લેષણ:

૭. પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા પછી, અને તેમની રજૂઆતોની પ્રશંસા કર્યા પછી, કોઈ એ વાતનો ઇનકાર કરી શકે નહીં કે રાજ્ય-એમ્પ્લોયર પાસે ભરતી માટેના નિયમો ઘડવાની સંપૂર્ણ મુનસફી છે, જેના દ્વારા તે પોતાની જરૂરિયાતો મુજબ પાત્રતાના માપદંડ નક્કી કરી શકે છે. રાજ્ય ઉમેદવાર દ્વારા જરૂરી શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવવા સાથે કામગીરીનો અનુભવ નક્કી કરવા માટે પણ સ્વતંત્ર છે. સાચું છે કે, ભરતી પ્રક્રિયામાં દખલ કરવા માટે આ કોર્ટ પાસે ન્યાયિક પુનરાવલોકનનો મર્યાદિત અવકાશ છે.

૮. તે જ સમયે, એ પણ એટલું જ સાચું છે કે જ્યારે આ કોર્ટને જણાય કે જો સામાવાળા-રાજ્યે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૦૮ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ઘડેલા પોતાના ભરતી નિયમોનું ખોટું અર્થઘટન કર્યું છે; જેના

કારણે તેણે ઉમેદવારને ભરતી પ્રક્રિયામાં ભાગ લેવાની મંજૂરી આપી ન હતી, અને તેનો આવો નિર્ણય ઉમેદવારના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરે છે; ત્યારે આ કોર્ટ રાજ્યના આવા મનસ્વી, ભૂલભરેલા અને વિકૃત નિર્ણયને રદ કરવા માટે અસમર્થ નથી.

૯. ઉપરોક્ત પાસાને અને ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખતા, હું સંબંધિત પક્ષકારોની રજૂઆતોનું વિશ્લેષણ કરવા ઈચ્છીશ, જે અહીં ઉપર નોંધવામાં આવી છે.

૧૦. બાબત સાથે સંબંધિત વિવાદ એ છે કે શું અરજદારો જરૂરી કામગીરીનો અનુભવ ધરાવતા ન હતા, જેના કારણે મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે તેમની ઉમેદવારી ધ્યાનમાં લેવામાં આવી ન હતી; પરિણામે, તેમના અરજી ફોર્મ સામાવાળા દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યા ન હતા.

૧૦.૧ એ બાબત વિવાદમાં નથી કે અરજદારો પાસે સંબંધિત શાળામાં શિક્ષણ આપતા શિક્ષક અથવા વિદ્યાર્થીયાક તરીકે પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુનો અનુભવ હતો, પરંતુ વિવાદ વિના તેઓ પાસે બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછીનો આવો પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ ન હતો.

૧૦.૨ સામાવાળા-રાજ્યનું એવું વલણ છે કે, નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૪(ડી) મુજબ, ઉમેદવાર પાસે બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ હોવો જોઈએ. આ કારણોસર, અરજદારોના ફોર્મ સ્વીકારવામાં આવ્યા ન હતા કારણ કે તેઓએ આવા માપદંડો પૂરા કર્યા ન હતા.

૧૧. તેથી, બાબત સાથે સંબંધિત વિવાદની પ્રશંસા કરવા માટે, નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ ૪ નો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૪. નિયમ ૨ માં દર્શાવેલ જગ્યા પર સીધી પસંદગી દ્વારા નિમણૂક માટે પાત્ર થવા માટે, ઉમેદવાર, -

(એ) ૩૫ વર્ષથી વધુ ઉંમરનો હોવો જોઈએ નહીં:

પરંતુ ગુજરાત નાગરિક સેવા વર્ગીકરણ અને ભરતી (સામાન્ય) નિયમો, ૧૯૬૭ ની જોગવાઈઓ અનુસાર અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અથવા સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગો અથવા મહિલાઓ સાથે સંબંધ ધરાવતા ઉમેદવારની

તરફેલામાં ઉપલી વય મર્યાદામાં છૂટછાટ આપી શકાશે: પરંતુ વધુમાં કે ગુજરાત નાગરિક સેવા વર્ગીકરણ અને ભરતી (સામાન્ય) નિયમો, ૧૯૬૭ ની જોગવાઈઓ અનુસાર ગુજરાત સરકારની સેવામાં હોય તેવા ઉમેદવારની તરફેલામાં ઉપલી વય મર્યાદામાં છૂટછાટ આપી શકાશે.

(બી) (૧) ભારતમાં કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય અધિનિયમ હેઠળ અથવા તેના દ્વારા સ્થાપિત અથવા સામેલ કોઈપણ યુનિવર્સિટીઓ અથવા સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલી સ્નાતકની પદવી અથવા સરકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અન્ય કોઈ શૈક્ષણિક સંસ્થા અથવા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૩ હેઠળ ડીમ્ડ યુનિવર્સિટી તરીકે જાહેર કરાયેલ પદવી ધરાવતો હોવો જોઈએ; અને

(i) સરકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત કોઈપણ શૈક્ષણિક સંસ્થાનો પ્રાથમિક શિક્ષક અભ્યાસક્રમનો બે વર્ષનો પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમ પૂર્ણ કરેલ હોવો જોઈએ; અથવા

(ii) ભારતમાં કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય અધિનિયમ હેઠળ અથવા

તેના દ્વારા સ્થાપિત અથવા સામેલ કોઈપણ યુનિવર્સિટીઓ અથવા સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલી વિશેષ શિક્ષણમાં એક વર્ષની પદવી અથવા સરકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અન્ય કોઈ શૈક્ષણિક સંસ્થા અથવા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૩ હેઠળ ડીમ્ડ યુનિવર્સિટી તરીકે જાહેર કરાયેલ પદવી ધરાવતો હોવો જોઈએ; અથવા

(iii) ભારતમાં કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય અધિનિયમ હેઠળ અથવા તેના દ્વારા સ્થાપિત અથવા સામેલ કોઈપણ યુનિવર્સિટીઓ અથવા સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલી શિક્ષણમાં પદવી અથવા સરકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અન્ય કોઈ શૈક્ષણિક સંસ્થા અથવા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૩ હેઠળ ડીમ્ડ યુનિવર્સિટી તરીકે જાહેર કરાયેલ પદવી ધરાવતો હોવો જોઈએ; અથવા

(૨) માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડમાંથી ઉચ્ચતર માધ્યમિક પ્રમાણપત્ર પરીક્ષા પાસ કરેલી હોવી જોઈએ; અને ધરાવતો હોવો જોઈએ, –

(i) ભારતમાં કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય અધિનિયમ હેઠળ અથવા તેના દ્વારા સ્થાપિત અથવા સામેલ કોઈપણ યુનિવર્સિટીઓ અથવા સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલી એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશનમાં ચાર વર્ષની સ્નાતકની પદવી અથવા સરકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અન્ય કોઈ શૈક્ષણિક સંસ્થા અથવા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૩ હેઠળ ડીમ્ડ યુનિવર્સિટી તરીકે જાહેર કરાયેલ પદવી; અથવા

(ii) ભારતમાં કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય અધિનિયમ હેઠળ અથવા તેના દ્વારા સ્થાપિત અથવા સામેલ કોઈપણ યુનિવર્સિટીઓ અથવા સંસ્થાઓમાંથી મેળવેલી શિક્ષણમાં ચાર વર્ષની સ્નાતકની પદવી અથવા સરકાર દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત અન્ય કોઈ શૈક્ષણિક સંસ્થા અથવા યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની કલમ ૩ હેઠળ ડીમ્ડ યુનિવર્સિટી તરીકે જાહેર કરાયેલ પદવી;

(સી) સરકાર દ્વારા વિહિત કરવામાં આવેલી મુખ્ય શિક્ષક અભિયોગ્યતા કસોટી પાસ કરેલી હોવી જોઈએ;

(ડી) સરકારી અથવા ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ અથવા નોન-ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ ખાનગી નીચલી પ્રાથમિક શાળા અથવા ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળા અથવા માધ્યમિક શિક્ષણ શાળા અથવા ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ શાળા અથવા પ્રાથમિક શિક્ષણ અધ્યાપન મંદિર અથવા જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન (ડાયેટ) માં શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે શિક્ષણ આપવાનો ઓછામાં ઓછો પાંચ વર્ષનો અલગ અથવા સંયુક્ત અનુભવ ધરાવતો હોવો જોઈએ;

(ઈ) ગુજરાત નાગરિક સેવા વર્ગીકરણ અને ભરતી (સામાન્ય) નિયમો, ૧૯૬૭ માં વિહિત કર્યા મુજબ કમ્પ્યુટર એપ્લિકેશનનું મૂળભૂત જ્ઞાન ધરાવતો હોવો જોઈએ; અને

(એફ) ગુજરાતી અથવા હિન્દી અથવા બંનેનું પૂરતું જ્ઞાન ધરાવતો હોવો જોઈએ" શબ્દભાર આપેલ છે.

૧૨. ઉપરોક્ત નિયમોના સાદા વાંચનથી એવું સૂચન થાય છે કે મુખ્ય શિક્ષકની

જગ્યા માટે અરજી કરી રહેલા શિક્ષક માટે જરૂરી કામગીરીનો અનુભવ સંબંધિત શાળામાં શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ છે. ઉપરોક્ત નિયમ એ બાબતે સંપૂર્ણપણે મૌન છે કે શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકેનો આવો પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછીનો જ હોવો જોઈએ. તેમ છતાં, એ સાચું છે કે નિયમ જ(બી)(૨) મુજબ, પાત્રતાના માપદંડોમાંનો એક એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન અથવા શિક્ષણમાં ચાર વર્ષની સ્નાતકની પદવી એટલે કે બી.એડ. ધરાવવાનો છે. તેમ છતાં, સમગ્ર નિયમ જ માં ક્યાંય પણ એવું દર્શાવવામાં આવ્યું નથી કે નિયમ જ(ડી) માં વિહિત પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ બી.એડ. ની પદવી સાથે જોડવામાં આવશે.

૧૨.૧ નિયમ જ(ડી) મુજબ, વિહિત પાંચ વર્ષના શિક્ષણના અનુભવમાં સંબંધિત શાળામાં શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે શિક્ષણ આપવાનો અલગ અથવા સંયુક્ત અનુભવ શામેલ છે. પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ વિવાદ નથી, બલ્કે વિદ્વાન એ.જી.પી. દલીલ દરમિયાન એ હકીકતને નકારી શક્યા ન હતા કે વિદ્યાસહાયક તરીકે શિક્ષણ આપવા માટે, વિદ્યાસહાયક પાસે કોઈ બી.એડ. ની પદવી હોવી જરૂરી નથી. વિદ્યાસહાયક તરીકે કામ કરવા માટે જરૂરી લાયકાત પી.ટી.સી. (પ્રાથમિક શિક્ષક અભ્યાસક્રમ) હશે, જે પ્રાથમિક શિક્ષક અભ્યાસક્રમનો બે વર્ષનો પ્રમાણપત્ર અભ્યાસક્રમ હશે. જો આ પરિબળને

ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, કારણ કે નિયમ જ(ડી) માં તે પાંચ વર્ષના અનુભવમાં વિદ્યાસહાયક તરીકેના શિક્ષણના અનુભવનો સમાવેશ થાય છે, તો તાર્કિક રીતે, એવું કહી શકાય કે નિયમો, ૨૦૧૨ ના નિયમ જ(ડી) માં વિહિત કર્યા મુજબના પાંચ વર્ષના કામગીરીના અનુભવનો પદવીની લાયકાત, એટલે કે બી.એડ. સાથે સીધો સંબંધ છે.

૧૩. આ તબક્કે, અનિલ કુમાર ગુપ્તા (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો અને તેના પર આધાર રાખવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં, કંઈક અંશે સમાન હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે:

"૧૬. તે દલીલો પર, જે મુદ્દાઓ વિચારણા માટે ઉભા થાય છે તે નીચે મુજબ છે:

...(૨) સામાવાળાઓ પાસે બે વર્ષનો અનુભવ હતો કે કેમ તે નક્કી કરતી વખતે, ડિપ્લોમા ધરાવતી વખતે મેળવેલા અનુભવને પદવી મેળવ્યા પછી મેળવેલા અનુભવ ઉપરાંત પણ ગણી શકાય?.....

૨૦. અમે નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે પ્રસ્તુત કેસમાં, લાગુ પડતી સંબંધિત જોગવાઈઓ અને અરજીઓ આમંત્રિત કરતી તારીખ ૩૦.૬.૮૮ ની અધિસૂચના આવશ્યક લાયકાત તરીકે (i) પદવી અને (ii) ૨ વર્ષનો 'વ્યાવસાયિક' અનુભવનો સંદર્ભ આપે છે. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, ૨ વર્ષ સુધીનો અનુભવ લઘુત્તમ છે અને ૨ વર્ષથી વધુના અનુભવ ધરાવતા લોકોને ૩ થી ૧૨ વર્ષની વચ્ચેના દરેક વર્ષના અનુભવ માટે ૧/૨ ગુણ મળે છે, અનુભવ માટે મહત્તમ ૫ ગુણ છે. અમે શરૂઆતમાં જ કહી શકીએ કે અનુભવ અંગેની જોગવાઈ માત્ર બે વર્ષના "વ્યાવસાયિક અનુભવ" ની વાત કરે છે અને તેને કોઈ પણ રીતે પદવીની લાયકાત સાથે જોડતી નથી. અમારા મતે, પ્રસ્તુત કેસ સુભાષ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય (૧૯૯૫ સપ્લિમેન્ટરી (૩) એસસીસી ૩૩૨) સમાન છે જ્યાં, સંબંધિત ભરતી નિયમો, એટલે કે, મહારાષ્ટ્ર મોટર વાહન વિભાગ (ભરતી) નિયમો, ૧૯૯૧ ના નિયમ ૩(ઈ) ને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટે નિર્દેશ કર્યો હતો કે નિયમ ૩(ઈ) જેમાં નોંધાયેલ ઓટોમોબાઈલ વર્કશોપમાં એક વર્ષનો અનુભવ જરૂરી હતો તે મૂળભૂત લાયકાત મેળવતા પહેલા અથવા મેળવ્યા પછી આવા અનુભવ મેળવવા વચ્ચે કોઈ તફાવત કરતો નથી.

૨૩. એમ.બી. જોશી અને અન્ય વિરુદ્ધ સતીશ કુમાર પાંડે, ૧૯૯૩ સપ્લિમેન્ટરી (૨) એસસીસી ૪૧૯ માં અહેવાલ થયેલ ઉપરોક્ત ચુકાદાને ડી. સ્ટીફન જોસેફ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, (૧૯૯૭) ૪ એસસીસી ૭૫૩ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં અનુસરવામાં આવ્યો હતો. તે કેસમાં, આ કોર્ટે ફરીથી એન. સુરેશ નાથન અને અન્ય વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, ૧૯૯૨ સપ્લિમેન્ટરી (૧) ૫૮૪ માં અહેવાલ થયેલ કેસને અલગ પાડ્યો હતો. જો કે, આ કોર્ટે ચેતવણી આપી હતી કે નિયમની બહારની કોઈ પણ પ્રથા વિભાગ માટે આધાર રાખવાનું કોઈ વાજબીપણું હોઈ શકે નહીં. આવી ભૂતકાળની પ્રથા ચોક્કસ રીતે નિયમના અર્થઘટન સાથે સંબંધિત હોવી જોઈએ. આ કોર્ટે ત્યાર પછી એમ.બી. જોશી (ઉપર મુજબ) ને અનુસર્યું હતું કારણ કે તે કેસમાં નિયમની ભાષા વિશિષ્ટ હતી કે "જો ફીડર પોસ્ટમાં ચોક્કસ લંબાઈની સેવાઓ સાથે શૈક્ષણિક લાયકાત ઉમેદવારને બઢતી માટે ધ્યાનમાં લેવા સક્ષમ બનાવે છે, તો માત્ર ઉચ્ચ શૈક્ષણિક લાયકાત મેળવ્યાની તારીખથી અનુભવની ગણતરી કરવી યોગ્ય રહેશે નહીં કારણ કે આવું અર્થઘટન કર્મચારીને ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવવા માટે પ્રોત્સાહન આપવાના હેતુનું જ ઉલ્લંઘન કરશે". ડી.

સ્ટીફન જોસેફ (ઉપર મુજબ) નો આ નિર્ણય પણ સામાવાળાઓના કેસને સમર્થન આપે છે.

૨૪. તેથી, તારીખ ૩૦.૬.૮૮ ની અધિસૂચનાની ભાષા પરથી, અમારો અભિપ્રાય છે કે ૨ વર્ષનો વ્યાવસાયિક અનુભવ સંપૂર્ણપણે પદવી મેળવ્યા પછી મેળવેલો અનુભવ હોવો જરૂરી નથી." (ભારપૂર્વક આપેલ છે)

૧૩.૧ નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત નિર્ણયનો ગુણોત્તર સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જો રાજ્ય-એમ્પ્લોયર દ્વારા ભરતી નિયમો અનુસાર જે વ્યાવસાયિક અનુભવ માંગવામાં આવ્યો છે, તે કોઈ પણ રીતે પદવીની લાયકાત સાથે સંબંધિત નથી, તો રાજ્ય-એમ્પ્લોયર માટે પદવી મેળવ્યા પછી મેળવેલા આવા કામગીરીના અનુભવને ધ્યાનમાં લેવો અન્યાયી અને અયોગ્ય છે. ઉપરોક્ત નિર્ણયનો ગુણોત્તર પ્રસ્તુત કેસને સીધો લાગુ પડશે, કારણ કે નિયમો, ૨૦૧૨ નો નિયમ ૪(ડી) પણ એવું સૂચવતો નથી કે વ્યાવસાયિક અનુભવ, એટલે કે શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકેનો પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ, બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી ૪ મેળવેલો હોવો જોઈએ. જેના આધારે સામાવાળાએ અરજદારોની ઉમેદવારીનો ઈનકાર કર્યો હતો તે સંપૂર્ણ આધાર તેના પોતાના નિયમોનું સંપૂર્ણ ખોટું વાંચન અને ખોટું અર્થઘટન છે, જેના પરિણામે

અરજદારોના મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે અરજી કરવાના અધિકારનો ઇનકાર થયો હતો.

૧૪. વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, એ બાબતમાં કોઈ શંકા નથી કે આ કોર્ટ પાસે ભરતી પ્રક્રિયામાં હસ્તક્ષેપ કરવાની મર્યાદિત સત્તા છે અને નિમણૂકની પ્રક્રિયામાં ન્યાયિક પુનરાવલોકનની મર્યાદિત સત્તા છે. ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, આ કોર્ટ એ હકીકત પ્રત્યે ખૂબ જ સભાન છે કે તે નિયમો ઘડીને રાજ્ય દ્વારા નક્કી કરાયેલા પાત્રતાના માપદંડોમાં દખલ કરી શકે નહીં. તેમ છતાં, રાજ્ય તેના ભરતી નિયમોનું ખોટું અર્થઘટન કરીને તેનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે અને પાત્રતાના માપદંડ પર આગ્રહ રાખ્યો છે, જે વૈધાનિક નિયમોમાં નક્કી કરવામાં આવ્યો નથી. આક્ષેપિત નિર્ણય ભરતી નિયમોથી વિપરીત છે અને તેને ટકાવી રાખવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. આ સારી રીતે સ્થાપિત કાયદો છે કે જે નિર્ણય રાજ્યની નીતિ અથવા નિયમોથી વિપરીત હોય તેને મનસ્વી અને બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરતો ગણવામાં આવે છે. [જુઓ:– ભીખા રામ અને અન્ય વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય અને અન્ય, ૨૦૨૫ આઈએનએસસી ૧૪૮૨ માં અહેવાલ થયેલ].

૧૫. આમ, ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતા, વિદ્વાન એ.જી.પી. દ્વારા

ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોમાંથી કોઈ પણ સામાવાળા-રાજ્યના વલણને મદદ કરશે નહીં, કારણ કે આ કોર્ટ સામાવાળા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ભરતી પ્રક્રિયામાં દખલ કરી રહી નથી કે નિયમો, ૨૦૧૨ માં નક્કી કરાયેલા કોઈ શૈક્ષણિક કે કામગીરીના અનુભવના માપદંડોમાં છૂટછાટ આપી રહી નથી; બલ્કે ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, સામાવાળા નિયમ ૪(ડી) નું સંપૂર્ણપણે ખોટું અર્થઘટન કરીને નિયમો, ૨૦૧૨ નું પાલન કરવાની પોતાની ફરજમાં નિષ્ફળ ગયા છે અને તેમાં એવું કંઈક ઉમેર્યું છે, જે દેખીતી રીતે જોવા મળતું નથી, એટલે કે બી.એડ. ની પદવી મેળવ્યા પછી મેળવેલો પાંચ વર્ષનો શિક્ષણનો અનુભવ. ઉપરોક્ત બાબતોના પ્રકાશમાં, આ કોર્ટ રાજ્યને અરજદારોના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન કરવાની મંજૂરી આપી શકે નહીં, કારણ કે ખોટી માન્યતાના આધારે તેમને તેમના અરજી ફોર્મ સબમિટ કરવાની મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરવાના પરિણામે તેમને જાહેર રોજગાર માટે અરજી કરવાની તકથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા હતા.

નિષ્કર્ષ:

૧૬. પૂર્વગામી અવલોકનો, ચર્ચાઓ અને કારણોને ધ્યાનમાં લેતા, હું એવા અભિપ્રાય પર છું કે સામાવાળાએ અરજદારોને મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા માટે અરજી કરવાનો ખોટી રીતે ઇનકાર કર્યો છે અને, તે રીતે, તે જાહેર રોજગાર માટે અરજી કરવાના તેમના મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરે છે, જે ભારતના બંધારણના

ભાગ ૩ માં સ્થાપિત છે.

૧૭. અહીં ઉપર એવું ઠરાવ્યા પછી કે સામાવાળાનું આક્ષેપિત પગલું નિયમો, ૨૦૧૨ થી વિપરીત છે અને, પ્રશ્નગત જાહેરાતની તારીખ મુજબ અરજદારો પાસે શિક્ષક અથવા વિદ્યાસહાયક તરીકે પાંચ વર્ષનો જરૂરી શિક્ષણનો અનુભવ હતો, તેથી સામાવાળાએ અરજદારોની ઉમેદવારીને તેમની પોતાની યોગ્યતા અનુસાર ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે.

૧૮. આ કોર્ટે, તેના તારીખ ૧૪.૦૬.૨૦૧૨ ના આદેશ દ્વારા, સામાવાળાને ચાર બેઠકો ખાલી રાખવા નિર્દેશ આપ્યો હતો અને જે પછા નિમણૂક કરવામાં આવશે તે આ અરજીના પરિણામને આધીન રહેશે.

૧૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતા, સંબંધિત સામાવાળાને આથી અરજદારોના ફોર્મ સ્વીકારવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે અને, જો અરજદારો નિયમો, ૨૦૧૨ મુજબ અન્ય તમામ પાત્રતાના માપદંડો ધરાવતા હોય અને મુખ્ય શિક્ષકોની જગ્યા પર નિમણૂક મેળવવા માટે પાત્ર જણાતા હોય, તો તેઓને મુખ્ય શિક્ષક તરીકે નિમણૂક આપવામાં આવશે. આવી કાર્યવાહી સંબંધિત સામાવાળા દ્વારા ૩૧.૦૩.૨૦૨૬ ના રોજ અથવા તે પહેલાં પૂર્ણ

કરવામાં આવશે.

૨૦. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે જે કેસમાં અરજદારોને મુખ્ય શિક્ષકોની જગ્યા પર નિમણૂક આપવામાં આવશે, તેમની નિમણૂકની તારીખ તે તારીખ ગણવામાં આવશે જે તારીખે પ્રશ્નગત તારીખ ૨૨.૦૩.૨૦૧૨ ની જાહેરાત મુજબ છેલ્લા ઉમેદવારને મુખ્ય શિક્ષકની જગ્યા પર નિમણૂક આપવામાં આવી હતી.

૨૦.૧ તેમ છતાં, અરજદારો તેમની નિમણૂકની આવી કાલ્પનિક તારીખથી તેમની વાસ્તવિક નિમણૂક સુધી કોઈ પણ નાણાકીય લાભોનો દાવો કરવા માટે હકદાર નથી; જો કે, તેમની સેવાનો કાલ્પનિક સમયગાળો સેવાની સાતત્યતા, વરિષ્ઠતા અને નિવૃત્તિ વિષયક લાભોના હેતુઓ માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.

૨૧. પૂર્વગામી નિષ્કર્ષોને ધ્યાનમાં લેતા, પ્રસ્તુત અરજી અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત હદ સુધી રૂલ એન્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

(મૌલિક જે. શેલત, જે.)

દિવાકર શુક્લા

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.